

Lumina poporului

● publicație lunară, an I, nr.1-ianuarie 1932- nr. 5 (mai 1932)-subtitlu: *Foaie de merinde pentru săteni* ● locul apariției: comuna Sarighiol de Deal (județul Tulcea) ● redactori: preotul Gheorghe Cărnaru și învățătorul Dumitru Strâmbeanu (directorul școlii primare) ● redacția și administrația: comuna Sarighiol de Deal "*unde se primește tot ce privește administrația și redacția revistei*" ● format - 21x 14 ● tipografia Dobrogea, Crum Doncef - Tulcea

Mihai MARINACHE

În deceniul 1931-1940, în spațiul nord-dobrogean, prin acțiunile colective (preoți din mai multe localități, din orașe și comune, având drept colaboratori învățătorii de acolo), prin acțiuni individuale (cercul preotesc din localitate), prin activitatea comună preot-învățător (la nivel de comună ori parohia dintr-un oraș), se desfășoară o profundă mișcare de zidire duhovnicească și de educare a copiilor și adulților în spiritul păstrării și respectului pentru tradițiile creștine și obiceiurile neamului nostru.

În ordinea apariției lor, aceste publicații de credință, informare și atitudine bisericească, completate de valoroase articole și materiale pe teme de educație și învățământ, au fost: *PÂINEA VIEȚII* (oct.-dec. 1930 - Cercul preotesc din localitatea Niculițel), *VIATA ADEVĂRATĂ* (1934-1940-Sulina, Tulcea, Parcheș, Jijila), *CHEMARE ÎN JURUL BISERICII ȘI ȘCOALEI* (1936-1937, parohia "Sf. Împărați" din Tulcea). Despre ultimele două reviste, autorul articolului de față a publicat în ziarul *Acum*, în primăvara acestui an, ample cronici, evidențiind contribuția plină de râvnă a slujitorilor bisericii pe tărâmul binelui obștesc ¹.

De data aceasta, în dorința noastră de a clarifica probleme rămase în penumbră și de a revaloriza publicații, din nefericire aproape uitate, ne vom îndrepta atenția asupra "*foii de merinde pentru săteni*", intitulată modest, dar sugestiv LUMINA POPORULUI.

Într-o lucrare descriptivă, apărută la Tulcea în 1979, ca supliment PEUCE, acestei publicații îi sunt consacrate câteva date de interes general, menționân-

du-se greșit că a apărut până în octombrie 1932². Din aceste motive, într-o lucrare externă de prețioasă, însă puțin accesibilă, apărută în 1985 la Constanța³, autorii nu prezintă programul publicației de la Sarighiol de Deal și nu fac referiri la rubrici, tematică, articole de interes, colaboratori.

De asemenea, în funcție de specificul cercetării întreprinse și de tematica abordată, LUMINA POPORULUI e încadrată presei bisericești interbelice ⁴ sau, dimpotrivă, în rândul publicațiilor scoase de învățătorii tulceni⁵.

După opinia noastră, această revistă din 1932 deschide drumul unei orientări aparte în publicistica timpului, care interferează obiectivele comune ale bisericii și școlii în realizarea îndemnului lui Spiru Haret ca învățătorii, în apostolatul lor, să se identifice cu opera de luminare a maselor, alături de preoți. Acestui deziderat îi va răspunde și publicația din 1936 de la Tulcea "*Chemare în jurul Bisericii și Școlii*". În acest spirit, învățătorii vremii, formați în atmosfera orientărilor sămănătoriste și poporaniste, influențate încă după primul război mondial, au făcut din ideea datoriei față de țărânie, în special, de luminare a maselor, un cult al vieții și un sens al existenței lor intelectuale. Gândurile preotului Gheorghe Cărnaru din Sarighiol de Deal sunt ilustrative în acest sens. "*Ca doi palmieri ce formează o oază într-un deșert nețărmit și la umbra cărora cristalin picură izvorul înțelepciunii: sunt preotul și învățătorul. Și când aceste două faruri răspândesc adevărata lumină a chemărei lor, putem avea încredințarea că poporul nostru este pe calea adevărată, că merg înainte din punct de vedere intelectual, moral și material. Și, dimpotrivă, când lumina farurilor*

lor, ce întâmpină corăbiile ce-și caută un țărm de odihnă este de rea credință și înșelătoare, atunci poporul nostru nu numai că se va pierde în negura valurilor, ci toate ispitele și păcatele pot să-l copleșească și să-l facă neputincios în lupta pentru viață. Și poate nici un popor nu are nevoie de mai multă îndrumare sufletească și de mai multă pricepere în muncă ca poporul nostru” (art. **Preotul și învățătorul**, an I, nr. 1, ianuarie 1932, p.7).

În nr. 1 al publicației, redacției (pr. Gh. Cărnaru și inv. D. Strâmbeanu) sunt convinși de necesitatea apariției acestei foi:

“Am dat la iveală această lumină, însuflețiți de ideea și convingerea că cultura națională creștină trebuie să pătrundă cât mai adânc în masa cea mare a poporului, ea fiind piatra de temelie a României.” (**Cuvânt începător**).

Încă din primul număr se cristalizează rubricile: cuvinte de învățătură din Sf. Scriptură, îndemnuri către viața creștinească și cetățenească, sfaturi și pilde privind cât mai frumoasa îngrijire a sufletului și a gospodăriilor sătenilor.

Articole “scurte, dar cu miez, potrivite programului revistei noastre” (nr. 2, p.8) sunt scrise de pr. Cărnaru sau sunt cerute preoților și învățătorilor din județ pentru a ajuta la realizarea acestei opere, aceștia fiind dintotdeauna, după cuvintele Sf. Scripturi, “lumi-na oamenilor și sarea pământului” (ex. de articole: “**An Nou**”, “**La întâmpinarea Domnului**”, “**La Buna - Vestire**”, “**Sf. M.M. Gheorghe**”, “**Învierea Domnului**”,)

Aceste materiale de

învățătură creștinească sunt completate de rubrica **Buletin lunar**. “În fiecare lună să dăm săteanului nostru sărbătorile principale cu însemnătatea lor și sfaturile principale” (**Buletinul creștinului**).

După acest buletin, semnat de preot, urmează **Buletinul gospodarului**, semnat de Dorina Cărnaru. Avea drept scop “orânduirea muncii cu sfaturile necesare pentru o bună gospodărire sătească”, autoarea culegând sfaturi din “Calendarul plugarilor” pe anul 1916, de N. Dăscălescu și A. Oprescu și calendarul “**Viața la țară**”, îngrijit de D.A.D. Carabella.

Potrivit scopului urmărit, pe luna ianuarie, de exemplu, sătenii primesc următoarele învățături și sfaturi:

“...Curăță haracii și gunoiește via. Pritocește vinul prima dată. Pe vreme bună curăță livada de mușchi și corzi uscate. La rănilor de pe urma curățitului se unge cu amestecătură de balebă și pământ galben și praf de la țesăla-tul vitelor și puțin var. Seara și în orele libere împletește din nuielă coșuri, scaune, mese, iar din papură: rogojini și coșuri din cânepă, frânghii, căpestre și unelte de pescuit. Citește și cărți din agri-cultură”. Acest îndrumar moral și material este bine ilustrat lună de lună, servind luminării sătenilor, care “... s-au întovărășit în societăți de economie și în societăți cultu-rale unde-și petrec sărbătorile, departe de băutura otrăvitoare a cărciumei unde patronează diavolul”. (nr. 1, p.8) Toate îndem-nările și învățăturile transmise nu trebuie să fie teoretice, ci să se bucure de **exemplul luminăto-rilor satului**, de cuvântul lor plin

de înțelegere, curaj și sprijin față de sătean.

În aceeași manieră și servind aceluiași scop, în revistă sunt introduse și mărturiile ale unor călători români în țările Nordului, pentru ca puterea exemplului să fie edificatoare:

“Fiindcă ne-am propus să luminăm cu sfaturi pe săteanul nos-tru prin această foaie, și-n care nu urmărim decât îndreptarea și ridi-carea lui morală și materială, voi povesti aici ceea ce am cetit dintr-o călătorie a unui român în țara Suediei ca să vadă și el cum e acolo și cum la noi. Voi arăta câteva fapte care fac cinste poporului suedez și care la noi s-ar crede povești dacă n-ar fi mărturia celui călător român”[...]. (nr. 2/feb. 1932, p.3-5, inv. D. Strâmbeanu).

Această “foaie de merinde pentru săteni” este întregită, tot potrivit intențiilor exprimate, prin încercările literare modeste ale învățătorului: “**Colind**”, “**La sărbă-tori**” (obiceiuri și credințe de bobotează la sătenii locului și din alte părți), “**Lumina poporului**” (versuri în nr. 2), “**Primăvara**”, “**Ursul**” (legendă) în nr. 3, “**Amintiri**” (nr. 4), “**Iisus învățător**” (nr. 5). Desigur, aceste creații răspundeau entuziasmului vârstei tinere (învățătorul se logodea în acel an și era felicitat de preotul satului, și el în vârstă de 24 de ani!). Este reprodușă poezia lui G. Coșbuc “**La Paști**” și o adaptare după Lev Tolstoi “**Grăunțele**” (nr. 5). Sunt cuprinse și snoave pline de tâlc și haz (nr. 1 și 3).

Au valoare documentară, ținând seama de cele șapte decenii care au trecut de la apariția revistei, însemnările interesante despre

susținătorii și abonații foii: președintele Camerei de agricultură, preoți, avocați, învățători, comercianți, săteni. Un amănunt surprinzător: înv. Coman de la Jurilovca înapoiază redacției revista deoarece nu-i plăcuse poezia "*Primăvara*" (vezi în nr. 4 și răspunsul la fel de atractiv și incisiv al conducerii publicației).

Rămân, emoționante peste timp, versurile tânărului învățător D. Strâmbeanu despre soarta publicației și încrederea în mesajul ei:

"Ai apărut și mergi nainte/Pe calea binelui obștesc,/Să nu te-oprești la nici o punte/Căci drumul tău e pitoresc."

ANUL I No. 2

1 Iaur 1932

„Lumina Poporului“

Foale de merinde pentru săteni

Redactată de Preotul Gh. Cărnaru și Directorul șc. primare
Dumitru Strâmbeanu din comuna Sarighiol de Deal jud. Tulcea
unde primește tot ce privește administrația și redacția revistei.

— APARE LUNAR —

La întâmpinarea Domnului

Acum slobozește pe robul tău Stăpâne, după cuvântul tău în pară, că au văzut ochii mei mântuirea ta,
căci o ai fost înaintea feței tale.

Deși a apărut doar în intervalul ian.-mai 1932 (44 de pagini), revista LUMINA POPORULUI, din comuna Sarighiol de Deal, fără să aibă prea mulți colaboratori, a răspuns prin difuzarea ei în mijlocul sătenilor, dezideratului major al intelectualilor locului, așa cum își dorea pr. Gheorghe Cărnaru.

"Așadar o îndreptare sănătoasă a poporului nostru pe calea muncii chibzuite ține de vrednicia preotului și a învățătorului, cum și de frumoasa înțelegere între ei.

Dacă farurile conștiinței și inteligenței lor vor da lumină adevărată, vom putea nădăjdui că o viață nouă străbate în poporul nostru, o viață sănătoasă și națională." (art. "*Preotul și învățătorul*", nr. 1, p.8)

1. Ziarul ACUM, Tulcea, an IX, 20.03.2003, p.2 și 21.03.2003, p.2

2. Petru Zaharia, *100 de ani de presă tulceană* (1879-1979), Supliment PEUCE, 1979, p.80

3. Dumitru Constantin - Zamfir, Octavian Georgescu, *Presa dobrogeană* (1879-1980) Bibliografie comentată și adnotată, Biblioteca Județeană Constanța, 1985, p.209 (fără editură)

4. Nechita Runcan, *Presa bisericească interbelică din Dobrogea*, în Revista de Teologie *Sfântul Apostol Andrei*, an I, nr. 1, 1997, Constanța, p.48 (autorul îi consacră 9 rânduri)

5. Nicolae Rusali, *Preocupări de folclor în presa tulceană*, PEUCE, 1971, II, p.389

6. Mihai Marinache, *Lumina poporului*, ziarul ACUM, Tulcea, nr. 2524, an IX, 13 oct. 2003, p.2